

Załącznik do zarządzenia
Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego
z dnia ... 2025 r. (Dz. Urz. Min. Nauk. poz. ...)

PROGRAM WSPÓŁPRACY
MINISTRA NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO
Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI
ORAZ PODMIOTAMI WYMIENIONYMI W ART. 3 UST. 3
USTAWY O DZIAŁALNOŚCI POŻYTKU PUBLICZNEGO I O WOŁONTARIACIE
W ROKU 2026

Warszawa 2025

Wstęp i podstawa prawna

Minister Nauki i Szkolnictwa wyższego, jako minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, zwany dalej „ministrem”, na podstawie art. 5b ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2025 poz. 1338), zwanej dalej „ustawą”, jest obowiązany do przyjęcia programu współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy.

Na potrzeby programu współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy w roku 2026, zwanego dalej „programem”, przyjęto, że określenia: „organizacje pozarządowe”, „podmioty społeczne” i „trzeci sektor” odnoszą się zarówno do organizacji pozarządowych, jak i podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy.

Głównym celem programu jest stworzenie takich ram sprawnej i efektywnej współpracy ministra z trzecim sektorem, które ułatwią udział strony społecznej w procesie tworzenia regulacji, co będzie służyło tworzeniu warunków do podejmowania lepszych, bardziej wyważonych decyzji ministra. Otwarcie administracji publicznej na współpracę z instytucjami przedstawicielskimi społeczeństwa obywatelskiego znajduje uzasadnienie zarówno w konstytucyjnej zasadzie pomocniczości, jak i w polityce rządu. Jest to również odpowiedź na społeczną potrzebę uczestnictwa w procesach decyzyjnych. Stworzenie sprawnie działających mechanizmów udziału strony społecznej w podejmowaniu decyzji i stanowieniu prawa jest istotne zarówno z punktu widzenia administracji publicznej, która dzięki doświadczeniu i wiedzy strony społecznej może tworzyć lepsze regulacje i określać kierunki działalności dostosowane do realnych potrzeb, jak i z punktu widzenia obywateli, dla których udział w procesie decyzyjnym stanowi realizację ich praw obywatelskich.

W procesie wzmacniania partycypacji publicznej podkreśla się rolę wykorzystania nowoczesnych technologii i dostępu obywateli do informacji publicznej. Jako istotne wymienia się również mechanizmy zlecania realizacji usług publicznych organizacjom pozarządowym, a także tworzenie programów współpracy administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi.

Określenie potrzeb, możliwości i wyzwań stanowiących podstawę programu zostało poprzedzone wnikliwą analizą dotychczasowych działań w ramach współpracy ministra z trzecim sektorem.

Cel główny i cele szczegółowe programu w roku 2026

Celem głównym programu jest budowanie partnerstwa społecznego na rzecz jakości naukowej, nowoczesnego szkolnictwa wyższego oraz rozwoju gospodarczego Polski, jako wyrazu społecznej odpowiedzialności nauki.

Celami szczegółowymi są:

- 1) zapewnienie i ułatwienie udziału organizacji pozarządowych w procesie tworzenia polityk publicznych i przepisów prawa oraz poprawa jakości decyzji i legislacji przez prowadzenie konsultacji publicznych; wysłuchanie racji różnych stron umożliwia wychwycenie przeoczeń i stworzenie bardziej wyważonych rozwiązań; podjęte decyzje uwzględniają dzięki temu zróżnicowane potrzeby poszczególnych obywateli, grup, środowisk i instytucji społeczeństwa obywatelskiego;
- 2) wypracowanie przejrzystego modelu współpracy ministra z trzecim sektorem, dzięki któremu będzie możliwe lepsze wykorzystanie potencjału i doświadczenia organizacji pozarządowych w działaniach prowadzonych przez ministra;
- 3) dążenie do lepszej koordynacji i większej spójności współpracy ministra z podmiotami trzeciego sektora, obejmującej swym zakresem sferę zadań realizowanych przez ministra;
- 4) zapewnienie racjonalnego i efektywnego wydatkowania środków finansowych przeznaczonych na zadania realizowane w ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi;
- 5) rozwijanie potencjału organizacji pozarządowych i wspieranie ich inicjatyw wpisujących się w zakres zadań realizowanych przez ministra;
- 6) promowanie dobrych praktyk współpracy administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi;
- 7) zwiększanie zaangażowania podmiotów społecznych w realizację priorytetowych programów dotyczących szkolnictwa wyższego i nauki;
- 8) popularyzacja nauki i badań naukowych, w tym w małych miastach i na terenach wiejskich;
- 9) upowszechnianie osiągnięć naukowych w różnych grupach wiekowych.

Oczekiwanym rezultatem realizacji programu jest zwiększenie zaangażowania społecznego, w tym zwiększenie aktywności organizacji pozarządowych, w obszarze szkolnictwa wyższego i nauki, w szczególności w kontekście popularyzacji nauki.

Zasady współpracy

Współpraca w ramach programu powinna być realizowana z zachowaniem zasad:

- 1) pomocniczości – zadania z obszaru szkolnictwa wyższego i nauki mogą być realizowane przez organizacje pozarządowe w formie wsparcia zadania publicznego lub powierzenia jego realizacji, pod warunkiem, że organizacje te mają możliwość realizacji tych zadań i prowadzą działalność statutową w obszarze podlegającym wsparciu;
- 2) partnerstwa – organizacje pozarządowe są traktowane jako równoprawni partnerzy w definiowaniu potrzeb w obszarze szkolnictwa wyższego i nauki, określaniu sposobów ich zaspokajania i realizacji zadań publicznych; wspólne dążenie do realizacji celów powinno przebiegać przy zachowaniu wysokich standardów;
- 3) planowego działania – wspólne działania są realizowane w sposób planowy, zapewniający harmonijne i efektywne osiągnięcie wyznaczonych celów;
- 4) efektywności – wybór najbardziej efektywnych sposobów realizacji zadań publicznych przez organizacje pozarządowe, przy zachowaniu zasady racjonalnego wydatkowania środków publicznych; efektywność współpracy wiąże się również z respektowaniem przez organizacje pozarządowe przepisów prawa regulujących wzajemną współpracę, terminowość oraz wywiązywanie się z obowiązków rozliczania przyznanych środków finansowych i sprawozdawczości;
- 5) uczciwej konkurencji – równorzędne traktowanie wszystkich organizacji pozarządowych m.in. w dostępie do informacji i przez stosowanie jednakowych kryteriów oceny dla podmiotów konkurujących o realizację zadań publicznych oraz w innych formach wspierania ich działalności;
- 6) jawności – działania organu administracji publicznej są jawne, a wszelkie możliwości współpracy z organizacjami pozarządowymi powinny być powszechnie znane, dostępne, jasne i zrozumiałe pod względem procedur, kryteriów podejmowania decyzji, celów, wysokości środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań publicznych, kontroli i oceny realizacji zadań;
- 7) suwerenności stron – respektowanie przez organ administracji publicznej niezależności i odrębności organizacji pozarządowych, jako form zrzeszania się obywateli w konkretnych celach.

Zakres przedmiotowy

Minister realizuje politykę państwa w obszarze szkolnictwa wyższego i nauki, w szczególności w zakresie:

- 1) badań naukowych i prac rozwojowych oraz ich finansowania;
- 2) nadzoru nad podmiotami systemu szkolnictwa wyższego i nauki, zgodnie z właściwością ministra;
- 3) koordynowania systemu uznawania kwalifikacji zawodowych w zawodach regulowanych i działalnościach regulowanych w Rzeczypospolitej Polskiej i podejmowania działań mających na celu udostępnianie informacji o uznawaniu tych kwalifikacji.

Minister wspólnie ze środowiskiem naukowym i akademickim przygotowuje strategiczne rozwiązania w obszarze szkolnictwa wyższego i nauki oraz dba o wdrażanie programów Unii Europejskiej. Minister wspiera również rozwój uczelni i innych podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki. Współpraca ministra z organizacjami pozarządowymi dotyczy działań prowadzonych w obszarach regulowanych m.in.:

- 1) ustawą z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim (Dz. U. z 2024 r. poz. 1556);
- 2) ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- 3) ustawą z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju (Dz. U. z 2024 r. poz. 1170);
- 4) ustawą z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Nauki (Dz. U. z 2023 r. poz. 153 oraz z 2025 r. poz. 631);
- 5) ustawą z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych (Dz. U. z 2024 r. poz. 534 oraz z 2025 r. poz. 1017, 1080);
- 6) ustawą z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk (Dz. U. z 2020 r. poz. 1796);
- 7) ustawą z dnia 22 grudnia 2015 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (Dz. U. z 2023 r. poz. 334);
- 8) ustawą z dnia 7 lipca 2017 r. o Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej (Dz. U. z 2023 r. poz. 843, z późn. zm.);
- 9) ustawą z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2024 r. poz. 1571);
- 10) ustawą z dnia 21 lutego 2019 r. o Sieci Badawczej Łukasiewicz (Dz. U. z 2024 r. poz. 925 i 1089);
- 11) ustawą z dnia 28 kwietnia 2022 r. o Akademii Kopernikańskiej (Dz. U. z 2024 r. poz. 463).

Formy współpracy

Współpraca ministra z organizacjami pozarządowymi odbywa się według określonych zasad i przybiera różne formy – pozafinansowe i finansowe, o różnym stopniu instytucjonalizacji.

W roku 2026 współpraca ta będzie odbywała się w następujących formach:

- 1) pozafinansowej, koncentrującej się przede wszystkim na:
 - a) konsultowaniu z organizacjami pozarządowymi projektów aktów normatywnych,
 - b) obejmowaniu patronatem ministra przedsięwzięć realizowanych przez partnerów społecznych,
 - c) organizowaniu wspólnych konferencji i seminariów,
 - d) udziale przedstawicieli ministra w:
 - Radzie Kuratorów fundacji Zakłady Kórnickie,
 - Radzie Kuratorów fundacji Zakład Narodowy imienia Ossolińskich,
 - Radzie Fundacji Edukacyjnej Przedsiębiorczości,
 - Radzie Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji,
 - Radzie Polsko-Amerykańskiej Komisji Fulbrighta;
- 2) finansowej, prowadzonej m.in. w ramach:
 - a) finansowania projektów w ramach programów lub przedsięwzięć ministra,
 - b) zlecania realizacji zadań publicznych w ramach otwartych konkursów ofert; cele konkursów będą dotyczyły bieżących inicjatyw ministra w odniesieniu do środowiska akademickiego,
 - c) wspierania inicjatyw wpisujących się w aktualne priorytety ministra, w szczególności w zakresie współpracy z polską diasporą naukową (Fundacja Polonium),
 - d) realizacji zadań ujętych w umowie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki w sprawie współpracy w ramach Polsko-Amerykańskiej Komisji Fulbrighta, sporządzonej w Waszyngtonie dnia 10 marca 2008 r.,
 - e) finansowania programów stypendialnych realizowanych z udziałem organizacji pozarządowych przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej, jako zadania zlecone przez ministra.

Priorytetowe zadania publiczne

Priorytetowymi zadaniami publicznymi będą:

- 1) wzmacnianie współpracy z organizacjami pozarządowymi;

- 2) wykorzystywanie doświadczenia i potencjału organizacji pozarządowych w opracowywaniu projektów strategii, programów oraz innych dokumentów rządowych i resortowych, przez udział tych organizacji w konsultacjach publicznych dotyczących tych projektów, a następnie w realizacji zadań określonych w przyjętych dokumentach;
- 3) racjonalne i efektywne wydatkowanie środków finansowych pozostających w dyspozycji ministra, przeznaczonych na finansowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Okres i sposób realizacji programu

Program będzie realizowany w roku 2026. Koordynatorem programu będzie Departament Analiz Strategicznych i Popularyzacji Nauki w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego, zwanym dalej „ministerstwem”, współpracujący z innymi komórkami organizacyjnymi ministerstwa odpowiedzialnymi za wykonywanie zadań wymienionych w programie – zgodnie z ich właściwością.

Wysokość środków finansowych zaplanowanych w roku 2026 na realizację zadań w ramach programu:

- 1) finansowanie zadań z zakresu programów lub przedsięwzięć ministra – 180 000 000 zł;
- 2) otwarte konkursy ofert na realizację zadania publicznego – 5 200 000 zł;
- 3) finansowanie wydatków związanych z realizacją wymiany w ramach Polsko-Amerykańskiej Komisji Fulbrighta – 6 053 000 zł;
- 4) finansowanie programów stypendialnych realizowanych z udziałem organizacji pozarządowych przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej, jako zadania zlecone przez ministra – 610 000,00 zł.

Powolywanie komisji konkursowych do opiniowania wniosków w otwartych konkursach ofert i zespołów doradczych lub ekspertów powolywanych przez ministra w celu przedstawienia opinii lub ekspertyzy

Zgodnie z art. 15 ust. 2a ustawy minister, w drodze zarządzenia, powołuje (z udziałem przedstawicieli organizacji pozarządowych) komisje konkursowe do spraw opiniowania złożonych ofert na realizację zadania publicznego. Ponadto na podstawie art. 341 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, minister może, w drodze zarządzenia, powoływać zespoły doradcze lub ekspertów w celu przedstawienia opinii lub ekspertyzy na jego potrzeby.

Kryteria realizacji programu

Ocena realizacji programu zostanie przeprowadzona w perspektywie rocznej, z uwzględnieniem następujących kryteriów:

- 1) liczby beneficjentów otwartych konkursów ofert na realizację zadania publicznego;
- 2) liczby wydarzeń zorganizowanych przez trzeci sektor, objętych patronatem ministra;
- 3) liczby organizacji pozarządowych zaangażowanych w realizację programów lub przedsięwzięć ministra;
- 4) liczby stypendystów programów stypendialnych realizowanych z udziałem organizacji pozarządowych przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej, jako zadania zlecone przez ministra;
- 5) liczby przeprowadzonych konsultacji publicznych dotyczących projektów aktów normatywnych.

Sprawozdanie z realizacji programu

Sprawozdanie z realizacji programu zostanie przygotowane przez Departament Analiz Strategicznych i Popularyzacji Nauki w ministerstwie, przy wykorzystaniu informacji przekazanych przez inne komórki organizacyjne ministerstwa, obejmujących:

- 1) analizę ilościową:
 - a) beneficjentów otwartych konkursów ofert na realizację zadania publicznego,
 - b) wydarzeń organizowanych przez organizacje pozarządowe, objętych patronatem ministra,
 - c) organizacji pozarządowych zaangażowanych w realizację programów lub przedsięwzięć ministra,
 - d) stypendystów programów stypendialnych realizowanych z udziałem organizacji pozarządowych przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej, jako zadania zlecone przez ministra;
- 2) dane dotyczące konsultacji publicznych przeprowadzonych z udziałem organizacji pozarządowych;
- 3) sprawozdania z realizacji zadań publicznych zleconych organizacjom pozarządowym.

Sprawozdanie zostanie ogłoszone w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej ministra do dnia 30 kwietnia 2027 r.

Informacja o sposobie tworzenia programu oraz przebiegu konsultacji

Opracowanie programu odbyło się w następujących etapach:

- 1) zaktualizowano stan wiedzy na temat przebiegu dotychczasowej współpracy ministra z trzecim sektorem w celu zidentyfikowania priorytetów, możliwości i ograniczeń, w zakresie stanowiącym podstawę do opracowania programu;
- 2) przeprowadzono konsultacje wewnętrzne w ministerstwie, w ramach których został opracowany projekt programu;
- 3) projekt programu, w ramach konsultacji publicznych, został zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej ministra;
- 4) projekt programu został przedłożony do akceptacji ministra.